

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
АПРЕЛЬ
17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 90 (4574).

Өртээ 20 көп.

Улетпүрнүн, тудугнун болгаш транспортнун ажилдакчылары! Мурнакчы дуржулганы болгаш чаа техниканы, комплексилг механизацияны болгаш автоматчыдылганы бүдүрүлгеге калбаа-биле ажыглар, улам ыңайгы техниктиг депшилге дээш, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүнүн соксаал чок өзүлдези дээш туруштуг демисежинер!

(1960 чылдың Май 1-ге СЭКП ТК-ның Ныйгырыларындан).

КВАРТАЛ ПЛАНЫ 113 ХУУ КҮҮСЕТТИНГЕН

Тываның чурт улетпүрнүн бүдүрүлгелери чеди чылдың ийги чылының планын декабрь 7-ге чедир күүседир, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүнү 4,7 хуу бедидер, бот-үнеңи 1,4 хуу чингедир, пландан амыр 5750 кубометр дилг материалдарын, 340 муң незем тууйбуну, 5000 эш кидис болгаш хам идиктерни, 680 муң рубльдин дааранылга нылыгыларын, 100 муң рубльдин эт-херекселдерин бүдүрер, 9 муң тонна хамур дашты пландан амыр казып тывар деп социалистг хүзөлгеге айтыккан турган. Устүндө хүзөлгелерин канчаар күүсеттинип турарын ап кэрээлинер.

Бүгү делегейин ажилчы чоннарының ууут башкысы болгаш баштыңызы Владимир Ильич Ленинниң төртүттүгөн хүнүндө бээр 90 чыл болур өмига болгаш Май 1-ниң байырагына күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш патриотчу шимчөөшкенин калбаргышаан, бистиниң областың улетпүр бүдүрүлгеге черлериниң ажилчылары бо чылдың баштайгы кварталында нити продукция бүдүрер планын 113 хуу күүсеткен, азы продукция бүдүрерин эртен чылдың ол үезинге деннээрге 25 хуу күвүлгөткөн. 1960 чылдың баштайгы кварталында нити болгаш барааның продукция бүдүрер планын чурт улетпүрнүн бүдүрүлгелериниң хей тургузу ажыр күүсеткилөөнер. Оон тодаргай чингез улетпүр комбинаттарының баштайгы кварталда ажилчының түңгөлдери тоаргай көргүзүп турар.

МАР-ның Улустун Улуг Хурамының Президиумунун Даргазы Ж. Самбуну Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-нин Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫ

Моол болгаш совет улустарының аразында найыралды быжыгларынче утланган хей чылдарда болгаш үрө-түңгөлдиг ажил-чорудулгазы дээш Моол Арат Республиканың Улустун Улуг Хурамының Президиумунун Даргазы Жамсарангийн Самбуну Ленин ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1960 чылдың апрель 15.

Совет чурттуң аалчылары

Совет Социалистг Республикаларының Эвилелиниң Чазаа Афганистаның премьер-министри, Мындаагылар дээрги Сарлар Мухаммед Даудтун аалчы дээш Кремльдин Улуг ордузунга апрель 15-те эртеги шайлага тургускан. Чүрктин ханымын да, найыралды эртен шайлагга үезинде Ф. Р. Козлов болгаш Мухаммед Дауд чүе чугаалааннар.

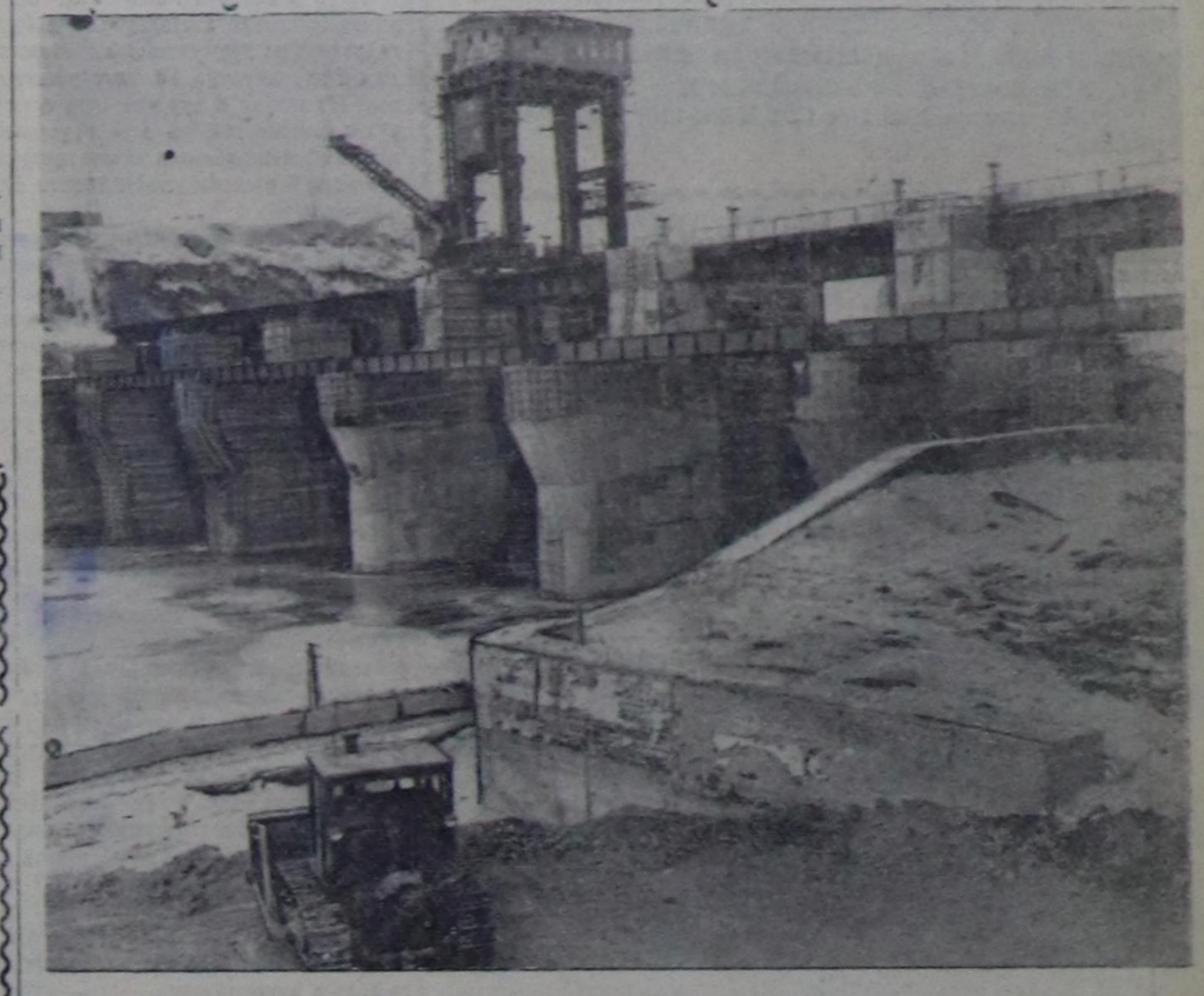
ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының орадакчысы, ССРЭ-ниң Курланыңың даргазы А. Н. Босгин Албанияның Улус Республикасының Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги орадакчысы Спиро Колекти болгаш ону үдөп чорутур кижилерин апрель 15-те хүлээп алган. Эп-найыралчы беседалажышкын болган.

Японияның чер болгаш ыш ажил-агылының министри Такэо Фукуда Москвада чеди келген. Балык туудушкунун дугайында ол ССРЭ биле Японияның аразында чугаалажышкыннарда япон чызыктын төдөлөриниң баштыны кылдыр томуйлаткан.

Апрель 15-те Тулуза хоорайның даргазы Луи Базер дайымы биле калы Москвада чеди келген. Ол-аз хун Франциядан келген аалчы, ажилчы чоннар депутаттарының Москва хоорай Советиниң күүсөкчи комитетиниң даргазы Н. И. Бобровников-биле ужуражып, беседалашкан болгаш совет найыралчының төгүлүгү черлери-биле тазышкан.

Дээрги Луи Базер ажилчы чоннар депутаттарының Киев хоорай Советиниң чалааның өзүгээр Совет Эвилелинде чеди келген. Украин ССР-ниң найыралчылыгы ол сес хүнүң дургузунда тургаш, хооросветтин ажил-чорудулгалары-биле таныжып, бүдүрүлгелерге болгаш турдугларга, школаларга болгаш эмгекке албан черлеринге чорраан.

Герман Демократг Республикасының бөдүк ажилдакчылары

Челябински область. Туттунуп турар Троица ГРЭС-тен араа эвезе Уй хемде демір-бетон платина тудуп турар. Ол платина болза түс хемини сууну моондактар болгаш ГРЭС-тин ажилына эргежок чугула хемчөөлдиг сутну бээр.

Платинавың узун дурту 200 метр, а нити белин 35 метр болур. Анда 7 моондактар тургустунар, Уй хеминиң сууну хемчөөлү 4,5 метр хире деннелге көдүрүр. Сутнун элекшилдиг алаары хеминиң эртенгеге хоорай чанымың эвезе каш суттарыгалыг ногаа ажил-агылының тургузар арганы бээр.

Чурукта: Троица ГРЭС-тин платинавың нити хевир.

Фотоуз В. Георгиевтик. СЭТА-ның фотохрониказы.

1960 чылдың ийги кварталының планын хуусаа бегинде күүсөдирин чедип алыр төдөлдө, бүдүрүлгеге болгаш тудуг черлериниң механикасы, техникасы бедиң бүдүрүкчүлүгү ажилылары, күш-ажылды дээр организастааары, оон бүдүрүкчүлүгү соксаал чыгууна чокка бедидер, эргежок чугула. Мындг турбуже,

Улетпүр комбинаттары	Баштайгы кварталда күүсөткөн хуузу	
	Нити продукция	Барааның продукция
Кызылдың ажил-агыл черини, Кызылдың алы заводунун дааранылга комбинатының, септелге-механика заводун, маштан нарын эт-херекселдер бүдүрер фабрикасының, ыш заводунун ажилчынары квартал планын чедишкенин күүсөдир, продукцияның шынарын бедидер, бот-үнеңи чингедир дээш сорук кириникиниң ажилдан турар.	120,5	111,3
Төгүлдүгү хуузе—улуг баштыңыңи төртүттүгөн хүнүндө бээр 90 чыл болур өмига болгаш делегейин ажилчы чоннарының өө-сеткал каттыгырылганың хүнү—Май 1-ге төлөпиг ужуражыр дээш социалистг чырышты калбаргышаан түңгөлдө мурнакчыларың хүрээлини областың улетпүр бүдүрүлгеге черлеринде улам ескен. Чингез, Токунуң райулетпүр комбинатында С. Дагбажы, Шагаан-Арыганың райулетпүр комбинатында У. Ховалыг, В. Ковен, Кызылдың эт-херекселдер бүдүрер фабрикасында Т. Башкирцев, Чадааның райулетпүр комбинатында Б. Кан-оол, В. Ростовцева, Кызылдың септелге-механика заводунда Б. Омчула, Сыстыг-Хемниң ыш ажил-агыл черинде Ч. Кол олар хун бүрүдө нормаларын 180—200 хуу ажыр күүсөдир, Ленинчи күш-ажыл эөчөөниң шалымчылары болуп турар.	120,4	102,8
1960 чылдың бирги кварталының планын нити-биле ажыр күүсеттинип, баштайгы чугула базым кылдыган. Мындг болза-даа, чамдык улетпүр бүдүрүлгеге болгаш тудуг черлериниң ажилында улуг чептестерниң барын демдөлгөйиң барып болбас. Чамдык бүдүрүлгеге черлери бот-	119,2	121,3
	115,1	117
	114,6	102,8
	106,1	140
	105	126,2
	98	107,7

Кызылдың маштан нарын эт-херекселдер бүдүрер фабрикасы, «Тыва тудуг» трест, Сизиминиң ыш ажил-агыл чери бо чылдың баштайгы кварталында күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүн бедидер планын чедиң күүсетпөөнер. Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүн соксаал чокка бедидер, продукцияны улам көвүдөдир, оон шынарын эжиждер, бот-үнеңи чингедир дээш демисел бүдүрүлгеге, тудуг черлеринде партия, профсоюз болгаш комсомол организацияларының хун бүрүдө кичээтпейниң төвүнге турар улуруг.

Бо чылдың апрельде нити болгаш барааның продукция бүдүрер планын В. И. Ленинниң төртүттүгөн хүнүндө бээр 90 чыл болур өмига—апрель 22-ге чедир күүсөдир дээш Чадааның, Шагаан-Арыганың, Шуурмактың райулетпүр комбинаттарының, Кызылдың алы заводунун ажилчынарының патриотчу шимчөөшкенин бүгү-ле бүдүрүлгеге болгаш тудуг черлеринге калбаа-биле деткилер, һептередир херек. 1960 чылдың ийги кварталының планын хуусаа бегинде күүсөдир дээш партиянык месса-политиктиг болгаш организастык ажилды бүдүрүлгеге болгаш тудуг черлеринге улам күштедирер, мурнакчыларың дуржулганың калбаа-биле һептередир, социалистг чырышты, оон дээди хевирин—коммунистг өзү-биле ажилдар, өвнерин, чурттаар дээш патриотчу чаагай шимчөөшкенин хун бүрүдө тодаргай удуруу эргежок чугула.

АЖЫЛ-ИШЧИЛЕРГЕ ТААРЫШЧАЛЫГ ВАЙДАЛДЫ ТУРГУЗАР

Хову турлагларын белеткөөн

Часкы тарылгагы чедишкениң эрттери ховунуң ажил-ишчилеринге таарышчалыг вайдалды тургусканыңдан улуу-биле хамааржыр. Бо талаа-биле Танды районун «Межегей» совхозта элөөн ажилдар кылдырган. Совхозтун хову турлагларында 5 чуртлага бажыны, кухналыг 3 столоваяны, 3 кызыл булуңу септеп белеткөөн.

Манса 12 кизи составтыг комсомолчу-аныяктар эвезөөнүң ажилың демдөлгөе чогутур. Ол эвезе чартык ай дургузунда варфоль, ногаа-кукуруза шөлдериңе ийи муң ажыг тонна өдөкти сөөртүп төккөн. Трактористер П. Николаев, М. Ойнаар-оол өдөк сөөртүлгөинде идепейжиг ажилдап, фермалардан тарылга шөлдериңе өдөсти хүнде 5—6 каттап сөөртүп чедирип турган.

В. ШОЙЛАА.

Хову турлаа белеткеттинмээн

Кожазы колхозтар часкы хову ажилчыне чогутур өйүндө организастыг кирген, а «Улуг-Хаяны» белеткелди багай болганыңдан бо ажилдык хожудал турар. Бо чылдың тарылгазының шөлү 3463 гектар, эрткелди багай болганыңдан бо ажилдык хожудал турар. Бо чылдың тарылгазының шөлү 3463 гектар, эрткелди багай болганыңдан бо ажилдык хожудал турар.

Часкы тарылгага эгелеп кирипкен

Улуг-Хем районун Жданов аттыг колхозтун таралжылары часкы хову ажилдарыңа эгелеп кирипкен. Колхозтун таралжылары төгүлүгү чеди чыл планының 2-ги чылында тарлаа бүдүрер талаа-биле боттарың алган социалистг хүзөлгөиниң төлөпиг күүсөдир дээш часкы тарылгага бүрүн белеткенген. Ам хову бригаданыңа 58 кижилерин быжылап, аяда 8 тракторну, 45 илбирни, 9 саяланы, 30 атты болгаш еске-даа чепсөк-херекселдерин быжылаан. Оон алгыда өдө-Шыа деп черде хову турлагларын белеткөөн болгаш ам чүгө хэр эририн манат турар.

Колхоз төвүнүң чанында Бора-Тей, Шарпан деп черлерде 300 гектар чериниң шыгын бажырып илтиртөөн, 200 гектар черин удуруткен. Баштайгы 2 хүнерде миканнаторлардан Серен-оол Биче-оол «ДТ-54» деп трактор-биле хүнде 28 гектар чериниң шыгын бажырып турган 60 гектар чедир күүсөдир, ажил норманын 180 хуу күүсөткен. Ол ышкы меканизаторлар Т. Доржу, М. Шыдыра олар эки көргүзүлгү ачылдап турар. Таражылар ортузуна агитация ажилын, солун номчулганы, беседалары өштер М. Болат-оол, М. Малбык-оол олар чорудуп турарлар.

Соңгу-Осетин АССР-ге Совет эрге-чагырганың 40 чыл болганы

Соңгу-Осетин АССР-ниң ажилчынарыңа, колхозчуларынга, интеллигенцияныга, бүгү ажилчы чоннарыңа ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК республикага Совет эрге-чагырганы тургусканыңдан бээр 40 чыл болган ол-биле байыр чедирип, амыр-мендизин айтырган.

Мында чугаалап турары болза: Соңгу-Осетин АССР-ниң ажилчы чоннары Совет эрге-чагырганың чылдарында Коммунистг партияның улуруг турлаа-биле, улуг өрүс-улустан болгаш бистиниң чуртун өске-даа улустарың дузазы-биле социалистг үндөм чартыгалары боттандырып, шаанда хааныг Россияның дождунгай кыдыг-кызыглары турган черин сайыраңгай улетпүрүлгү болгаш улуу-биле меканизастаттыган жөдө ажил-агылыг, мурнакчы индустриалчы-колхозчу республика кызыр, хуудурганнар. Эртем, культура, улус өөрелдгези болгаш калык камгалыг республикада хайышкыныңг көгүжүп турар.

Улус ажил-агылының бүгү адырларыңа улам ыңай көдүрүшкүн дээш, культураның чекетелишкени дээш, СЭКП-ниң XXI съездининиң шийтирелерин амырдалга боттандыры дээш демиселге чаа-чаа чедишкениңериг болурун осетин улуса ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму, ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК күзөөн.

Ол ышкы РОФСР-ниң Дээди Советиниң Президиуму, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК-ның РОФСР талаа-биле Бюрозу Соңгу-Осетияның ажилчы чоннарыңа байыр чедирген. (СЭТА).

ЧЫРГАКЫНЫҢ ТАРЫЛГА ШӨЛДЕРИНДЕ

Чыргакыда «Коммунизмче орук» колхозтун бо чылдың тарылгазының шөлү 4550 (оон иштинде тарлаа культуразының 3150) гектар амыр турар. Ону чедишкениң чорударына колхозта күш-даа четир, машина техника-биле база эки хандырынган.

Колхоз эртен чылын 18 тракторлары, 10 комбайнары, 20 саяллары болгаш еске-даа кождула машиналары сатып алган. Картофель болгаш кукуруза олуртур машиналар база бар.

Бистиниң колхоз боду мастерскаялыг, оон дериңге хандырылганы

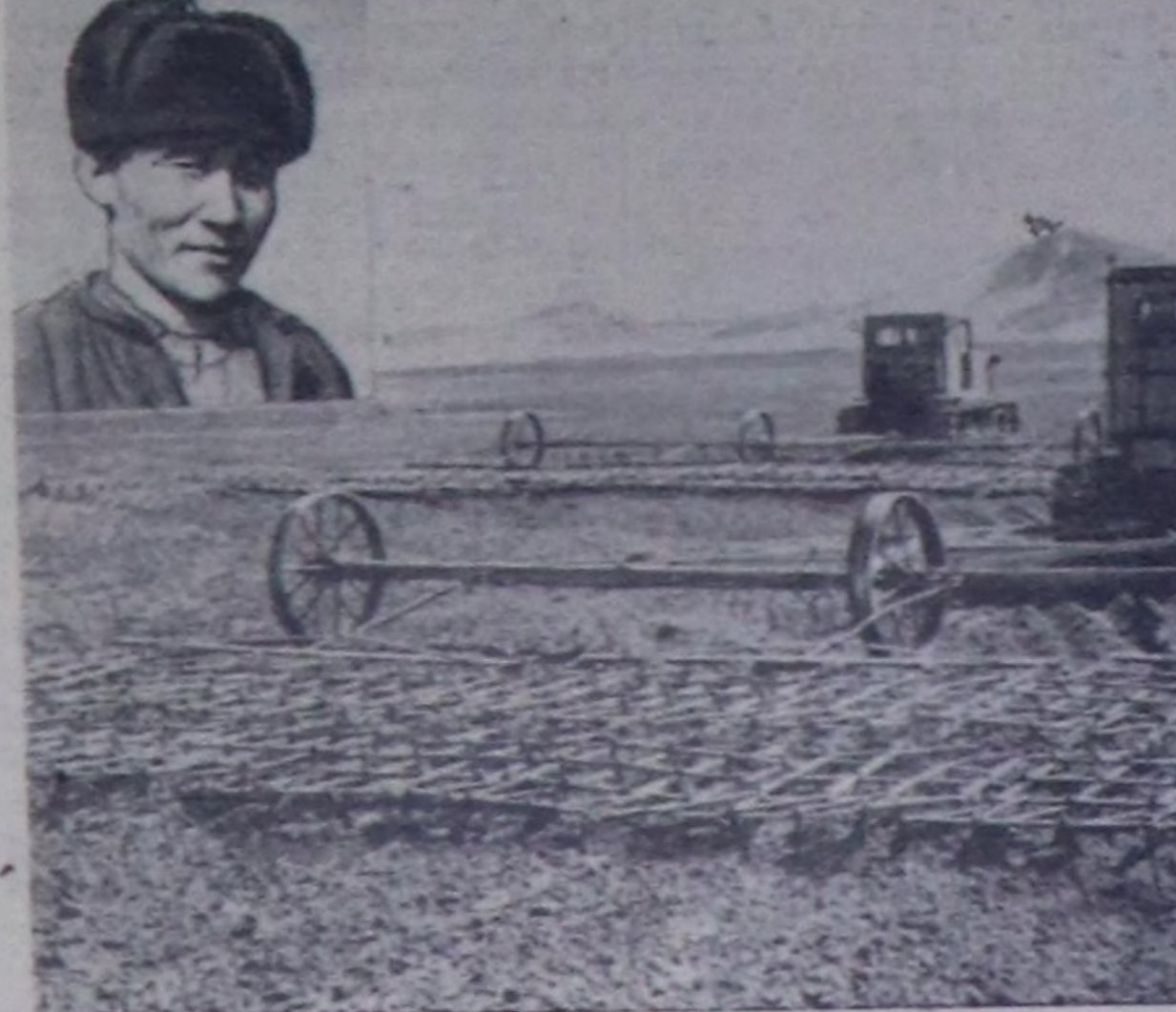
Колхозчу меканизатор кадрлар улам-на өзүп, олар техниканы мергешилдиг шигээдип, камчы башкарыңа чүткүлдүг ажилдап турар—деп, Чыргакы көдө Советтин даргазы эш Бора-Көже чугаалаан.

Колхоз бо чылдың септелгенин шуп-тузун боду кылган. Оон шынары эки болганын часкы хову ажилчыны баштайгы хүнериг бүдүркен. Бо чылдың техника база сатып алган. Прицептиг автомашинада эртин септелге кылыр ол мастерскаяның ажилчыны колхозчулар магдан турар.

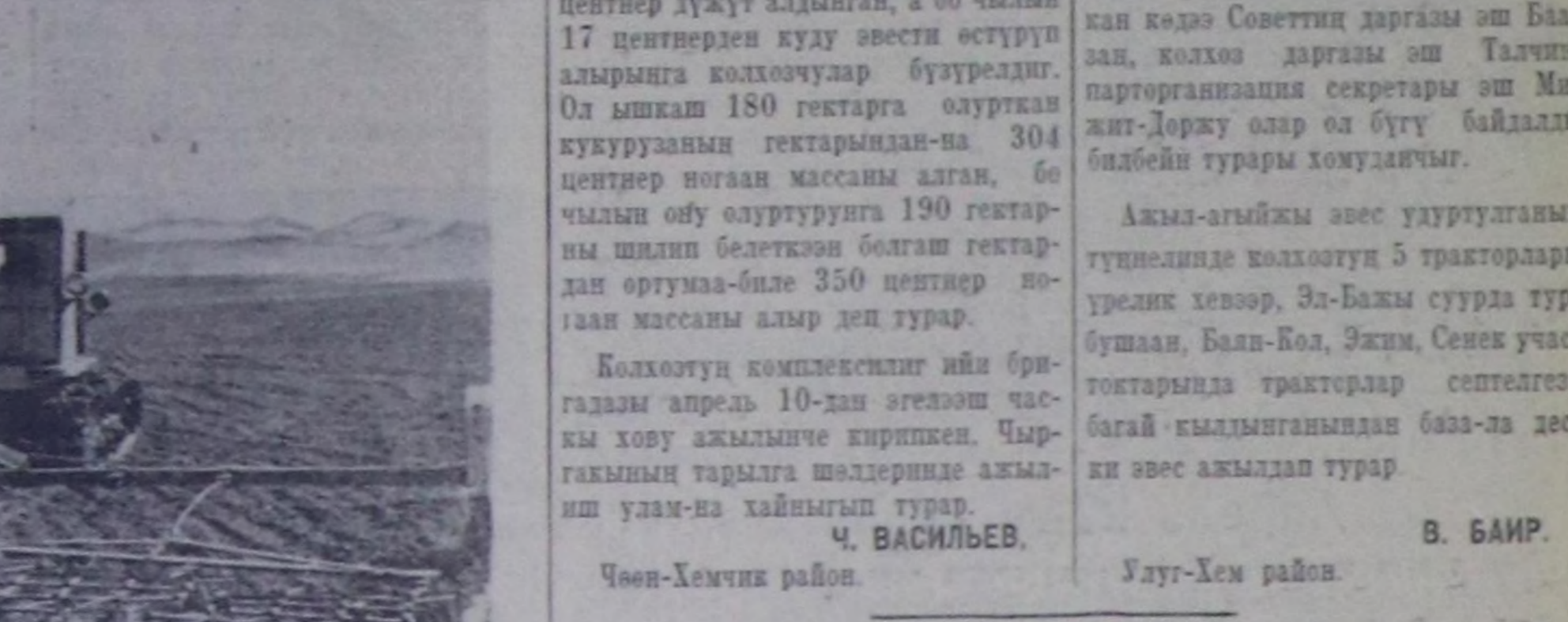
Эрткен чылын тарлаа культура-ларың гектарыңдан ортумаа-биле 14 центнер дужут алдырган, а бо чылын 17 центнерден куду эвезти өстүрүп алырыңа колхозчулар бүдүрүлдиг. Ол ышкы 180 гектарга олурткан кукурузаның гектарыңдан-на 304 центнер ногаан массаны алган, бо чылдың олурутурунга 190 гектарың шидип белеткөөн болгаш гектардан ортумаа-биле 350 центнер ногаан массаны алыр деп турар.

Колхозтун комплексилг ийи бригаданы апрель 10-дан эгелөөн часкы хову ажилчыне кирипкен. Чыргакының тарылга шөлдериңде ажилың улам-на хайныгып турар.

Ч. ВАСИЛЬЕВ.

Чурукта: Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунун шык мурнакчы тракторист Монгуш Николай.

Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозта олар дык амыр күүсеткилөө. Меканизаторлар апрель 9-та шык бажырышкыныңг кирген. Тараа культуразың тарылары 5—6 ажил хүнүдө доозар собулганы олар салып алган.

М. МАЖАА.

Кылдынмаан ажилдарны дүрген доозар

Чоокта чаа Чаа-Хал районун колхозтарынын болгаш септеге-техника станциясынын чакы тарылга белекеленин хыналдын комиссия чоруткан. Комиссия 74 тракторларны хынап көргөн. Районда колхозтар болгаш СТС 68 трактору, 41 андзыны, 51 селканы, 13 культиватору, 11 дүшлүнкүтү өкш шырарыг кылдыр септе дооскан-даа болза, тарылганын белекеленин талламы-биле чедир кылдынмаан ажилдар ам-даа дыка хей. Районунуң партия, совет организацилары болгаш колхозтар баштаар черлери кол күштү тракторларын, көдө ажилдагы машиналарын септегичине уладдырган, өске чамдык организастыг хемчегелери болгаш үрүмк херекселдери херекке албайн барганын айтыса чогутур.

Районунуң колхозтарында ам-даа 6 трактор, 7 андзын, 6 селка, 3 культиватор, 2 дүшлүнкүт, 15 машина-чепсек кожар херекселдер хыналда хуунде тарылгаже кирер аркагок болган. Ылангыя «Найырал» колхозта «ДТ-28» деп тракторунуң блогу чоа болган, «ХТЗ-7» деп тракторунуң колечатык валын өкш уюлгаваанын да таарышпас болган.

Ишкаш Ленин аттыг колхозта бир «Беларусь», бир «ДТ-14», «Бурингаар» колхозта «ДТ-54» база «Беларусь» деп тракторлар тарып киритериге белек авес болган. Иланы-бүрү машиналар кожар үрүмк херекселдери септегичи колхозтар баштаар черлери үнелеп көрбөс, илангыя Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Чамбал-оол) машиналар кожар 9 херекселдин чүгле чангызын белекелен.

Колхозтарда машина чепсекти, илангыя тракторларын кадалап, ажаап турары дыка четпес. «Бурингаар» колхозтун (даргазы эш Дайгыранза, механик эш Фомичев) тракторлары, машиналары шүштү оларын башкарып ажилдадып турар кижилерин бажынарында амдыгаа чедир турбушаан. Чаа септеп дооскан «Беларусь» деп трактору тракторист эш Эник-оол үрөп каан.

Чакы тарылга автомашиналарын белекелериге районунуң көдө ажил-агы инспекциясындан агаалаш колхозтар баштаар черлериге чедир кичөөнгөй салбаан. Оң уружундан колхозтарда 36 автомашиналардан чүгле 21 белек, ам-даа 15 маши-

на септеттинмөс. Ленин аттыг колхозта «ГАЗ-51» деп 7 машиналарын чүгле 3-жү, «Найырал» колхозта «ЗИС-355» деп 9 машиналарын 5-жи ам-даа септеттинмөс хыналдадан илерөөн. Машиналарын камын ажилдарыне кичөөнгөй салбайн, оларын чолаачыларын доктаамал кадрлар-биле чамдык колхозтар хандырбайн турарын айтыр терек.

Чакы тарылга үезинде бар тракторларга ажилдаар трактористерини ништи саны чедер-даа болза, чамдык колхозтар бригадаларын ам-даа четчелеп тургуспаны болгаш техникалы эолериге быжылгавааны артеледин өнү-хөргөтүн өз-харымы-салга чок ажилдар чорукка чедирип турар. Хыналда үезинге чедир «Найырал» колхоз ховунуң комплексинди трактор бригадаларын эолечге солчур трактористер, чажыкчылар болгаш принципистер-биле четчелевөөн, техниканы кижилерге акт ёзуугар быжылгаваан, ол хамаан чок тарылганын ажилдын планын болгаш техниканың техниктиг ажаалгазынын планын тургуспаан болган.

Районунуң бүгү колхозтарында кывар-чаар материалдарын, тракторларга кулар херекселдери онза четпес организастап, техника талламы-биле оозал-ондак болбаан дөш өкш кол дүрүннерин тайлыбырын механикаторларга багай чорудуп турар. Бо талламы-биле колхозтар-даа, СТС-да механиктерден шыңгыг негеделин кылбайн турар. Чакы тарылга үезинде четчир хемчөөгиди кывар-чаар материалдар СТС-те бар болза-даа, ону колхозтарда сөөртүп чедиргени дыка эвөөш, азы чүгле 8,6—15 хуу болуп турар. Ам СТС-те кывар-чаар материалдарын хову турлагарыне колхоз бурзуу керөө ёзуугар сөөртүрүн организастаары негетинин турар.

Колхозтарда ам-даа 55 тонна кызыл-тас, 50 тонна сула, 61 тонна арбай болгаш 80 тонна картофель үезинге четпес болган: Бар үезин-негиз арыгаашканы доозулаан. Үезин талламы-биле берге байдал база-ла «Найырал» колхозта таваржык турар. Ол колхозтун даргазы эш Намай-даа, агроному эш Максим-чур-даа сөөлгү үеге чедир үезин бурун урдуган деп медээни район организациларында берип турган херек кырында хынап көрге, ам-

даа 55 тонна кызыл-тас, 45 тонна сула, 27 тонна арбай үезинге колхозтун скадтарында чок болганы илерөөн. Ындыг байдал-биле канча-даа эштежи болбас.

Тарааның дүжүдүн бедилер сорууга-биле үезинге чажар шынарыга чедир арыгаар айтырыг энир чылдык күстен бөөр туруп келген хирезинде-ле, районунуң колхозтары мынчага чедир ол айтырыгын шиптирлеп чадаан. Оң уламандан чажар шынарыг үезин бүгү үезининге чүгле 25,8 хууу болган. Бо чылын бүгү тарылга шөлүн барык сөөртүп үезин-биле хандырар сорууганы салган турда, Чаа-Хал районунуң колхозтарында бүгү чамса чогуур үезининге чүгле 23,4 хууу сөөртүп болуп турар. Үезин ажил-агынын илдыг багай чорудуп турган эки дүжүттү ап болбас. Колхозтар баштаар черлеринин даргалары-даа, оларын агромеханиктер-даа бо чылын база-ла картофель үезининге чажар норманын куудуларды хөөнер-биле четпес үезинин дилеп тыварын чемчегелерин албайн турарын районунуң көдө ажил-агы инспекциясы-даа, СЭКП райому-даа өскөрбөөн.

Хову турлагарынын белекелени Ленин аттыг колхозтан өскелери дооспаан. Илангыя «Бурингаар», «Найырал» колхозтары Терезинде, Аймырында, Шанчыда хову турлагары бүрүн доозулаан. Шанчы болгаш Ооруг участкаларында шык бажырышканы эгелөөн болза-даа, мында хову турлагарында районунуң (даргазы эш Наскел) столоваялары ам-даа ажиттымаан.

Чакы тарылга үезинде хову бригадаларын политиктиг, культура-массалыг ажилдарын планын колхозтарда партия организацилары кылган-даа болза, ол эки шуудавайн турар болгаш хову турлагарында чоңунг сеткил-салгынын кедүрүп, оларын күш-ажылче соруу кирип турар лоозунар, плакаттар, көсүк агитация мынды-ла көсүкүң авес болуп турар.

Районунуң колхозтары, партия, совет органны, септеге-техника станциясы чакы тарылга белекелени чедир кылдынмаан ажилдарын 3—4 ховук дүргүзүндө дүрген доозар дөш бүгү механикаторларын, колхозчуларын, коммунистерин, комсомолчуларын күжүн эилдеп, чакы тарылганы кыска хууссада бедик агротехниктиг денелее доозары чугаа сорууга болур.

Ховунуң ишчилеринге бараан болур

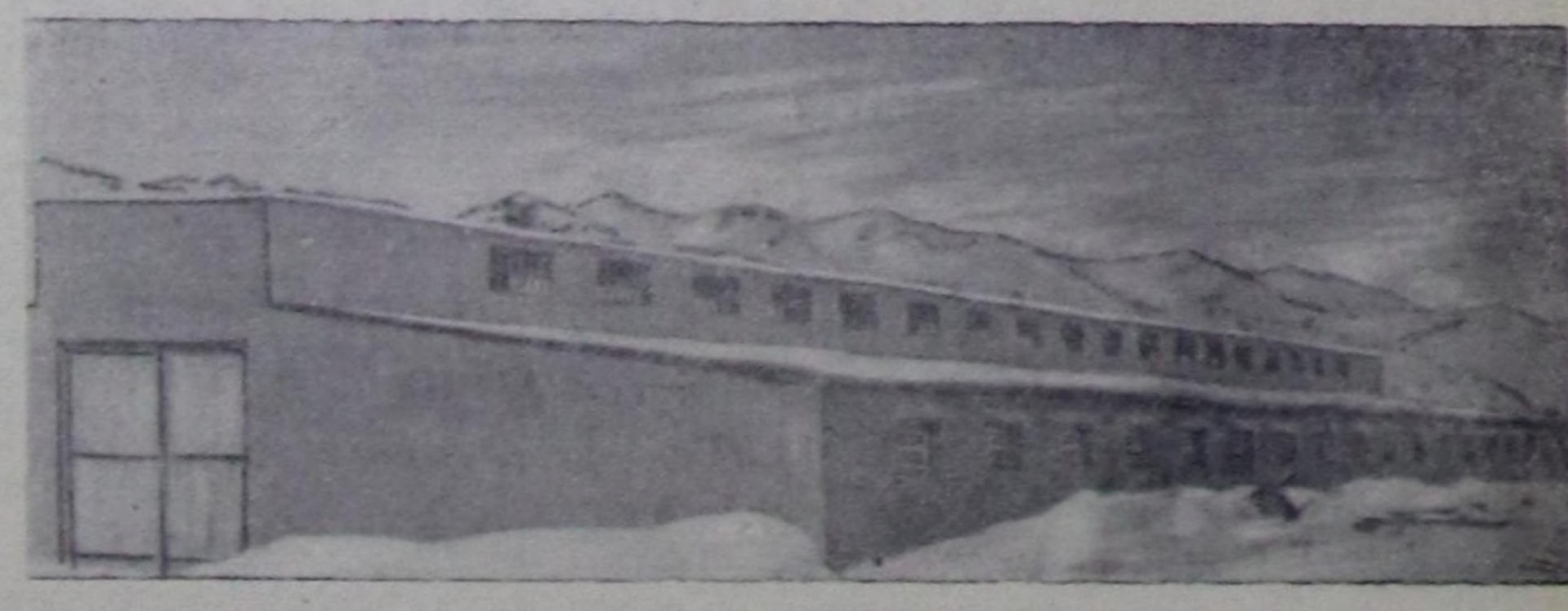
Ажыл-иштиң хайымшыкынныг хуну төнгөндө кижиги бүрү дыштанылганы ажыктыг солун кылдыр эрттириксөөр болгай. Иччангаш чоңунуң культуруг амдыралынын негеделинге төлөптүг бараан болур дөш Сут-Хал районунуң культура албан черлеринин ажилдакчылары болгаш уран чүүл бөлүмүнеринин киржикчилери өлөөн ажилдарын чоруткан.

«Бора-Тайга» колхозта көдө клубтун бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнери доктаамал ажилдап турар. Шии бөлүмүнүн киржикчилери О. Саган-оолдун «Уркужугу бижик» деп чангыс көжеге шиленин эки ойнааннар. Ол ышкаш «Алдан-Мадыр» колхозта көдө клуб ажилын экижидип турар. Орта сөөлгү үеге С. Токаның «Араттың сөзү» деп тоожуунга номчулга конференциясы, саачы Ондар Дадымга турсаккалган көдө ба болуулаан.

Сут-Аксы суурда Р. Севезон эргелекчилөөн библиотека эки ажилдыларын бирөөнчеге санадып турар. Мында ам 23 муң ажыг ном бар. Эргекен чылын орта 450 хире номчукчу санадып турган болза, ам 600 ажиып турар. Библиотеканын ишти аргылаштырган Романова номчукчуларын эптиг-сөөлгү үеге ап, камдыг номнар номчуруун сүмөлөп турар.

Моон-биле чергелештир районунуң чамдык колхозтарында көдө клубтарын, кызыл өглерин ажилы куларга дөшөлдө, ажилчы чоңарнын культуруг дыштанылганын ёзууд оода болбайн турар. Илангыя Алдан суурда турум кинно чок, өскө каразында суурунуң тураткычылары кинону айда көрөө көрбөсө көрбөс. «Ишкын» болгаш Киров аттыг колхозтарда бот-тыныгыр уран чүүл бөлүмнери чүгле байыр-чыскалар таварыштыр ажилдаары-биле кызыгарлаттынып турар.

Чакы тарылга агаалашы-биле холбаштыр культура албан черлери боттарынын ажилын олге уладдырып урууру. Бо дугайты дарыг хемчегелери алыры негетинин келген.

Бип-Хем районунуң «Кызыл тараачын» колхозунуң Түрүн сүт-бараан фермазында 200 инекти баглавайн ажаар үлгериги чаа кажааны туудуп турар. Ону бүрүн дерип тууларыга 300 муң чымын рубль чарыгдаттынар. Ук кажааны бо чымын азыгдалга кирер деп турар. Чурунта: кажаанын ништи хевирин. Фото А. Айрыни.

Түңнелдер чуну көргүскенил

Бай-Тайга районунуң Бай-Тал көдө Совети районунуң Шуй көдө Совети-биле чарыкчы турар. Областык Советтеринин аразында социалистиг чарыкчыныг негеделерин ёзуугар 1960 чылда алдынган хуууларга улуг. Ындыг турбуже Бай-Тал көдө Советтин куускуму, оң удурткучулары соччарышты багай удуртуп, алган хуууларын күүселденин организастаанын ужурундан салдынган сорулгаар бирги кварталда куусеттинмөс.

Көдө Совет, мында Сталин аттыг колхозтун баштаар чери ништинин мал бажын өстүрүгүнүн планын иракта куусетпейн турар: 55 инек, 480 ажыг кой, 108 өшкү, 50 хире чылыг, каттышкаш 690 ажыг баш мал чогуур планга четпес. Мындың 240 ажыг чаш төлү өлгөн, оларын иштиге хураган—234.

Бир авес көдө Советтин куускуму (даргазы эш Калдар-оол), колхозтун баштаар чери (даргазы эш Көмбү) мал ажилчыне чогуур кичөөнгөй салып, эки удурткан болза, мал бажын өстүрүгүнүн планы санчал-даа куусеттинип болуп турган дөшөлдө муракчы малчынарнын дүржүзүгө чугаалап турар. Хойку эштер Тазарык, Делгер-оол, Шырыал, өшкү кадарчызы эш Казырык кадарган малдын мени болгаш хур кыш ажырык, малдыг чаш төлү бүрүн камгалап ап турар. Халы ажаакчызы эш Белек төрөөн 13 хавандан 143 оолдарын азы төрүүр хавап бүрүзүңден-не ортунаа-биле

11 оолдарын алган болгаш олар шүштү мени дооругуп турар.

Чакы тарылга белекелди эрткен чылдарга бодаарга бо чылын чүгөөр чоруткан. Тракторларын болгаш көдө ажил-агы машиналарын септегичине доозулаан, Үезин бүрүн урдуган болгаш шынарыг эки. Бо чылын тарылгазын эрткен чылын 1476 гектар чери чарып белекелен. Машина, чепсекдериге септегичине трактористер Баймыды, Топуза. Настап-оол олар эки ажааданнар. Бо чылдын тарылгазын 7—8 ажыг хуунде, бедик агротехниктиг денелее эрттер деп сорууга салдынган.

Чамдык туудуларынын планын куусеткен болзажок, чуртталганын 20 бажынарнын туудур тургаш, чүглө 9-ту туткан. Туудуга 3000 чудукту белекелен болза-даа, тууду шөлдөргө оларын сөөртпөөн.

Уау өрөдигеги херөөн көдө Совет болгаш оң куускуму ам-даа четпес удуртуп турарынын ужурундан мында өрөдиге-кижикидегил ажилдын денелее дыка куу. Школа өрөдиге программанын үшкү уладууда чүглө 78 хуу куусеткен, өрөнкчилерин сагылга-чуруму сула.

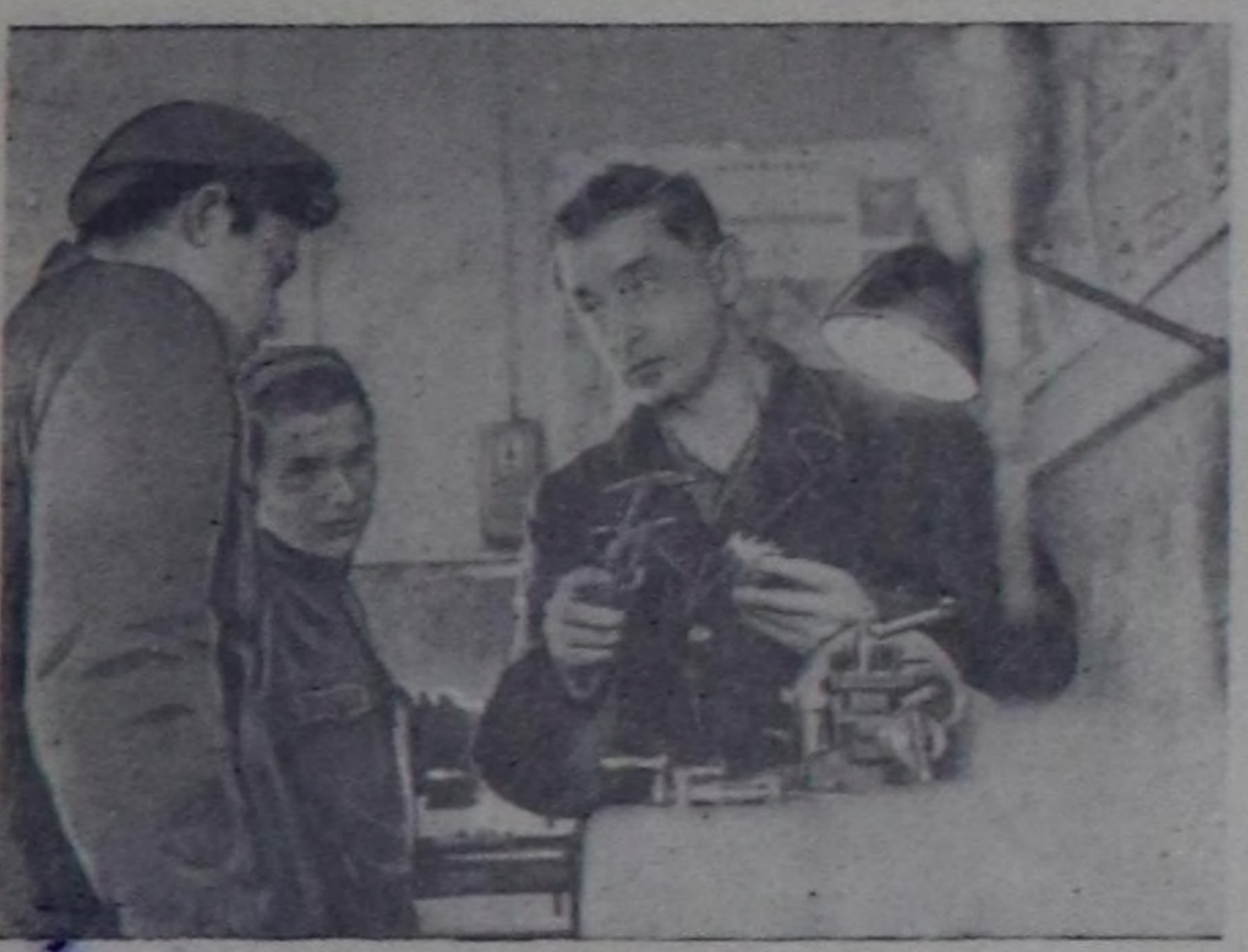
Көдө клуб болгаш библиотека багай авес ажилдап турар. Клубтун уран чүүл бөлүмнери колхозчуларга 6 удаа концерттерин көргүсөөн. Библиотеканын номчукчуларынын саны 581 кижиге чеккен. Мындыг болза-даа, культура албан черлери-

ниң ажилы чаа соруугаларын негеделеринге иракта-ла дүштөй турар. Лекциялар, беседалар, номчулгаар кончур ховар чоруттуну турар.

Көдө магазин кварталдын бараан саарылгазын планын 117 хуу куусеткен.

Бисте четпес ажилдыг бирөөн—саң-хөө ажилы болуп турар. Көдө куускум 19.411 рубльди язы-бүрү үндүрүлгенин чоңунг алыр кирер тургаш, бирги кварталда чүглө 4580 рубльди кирген ийкпе, планын чүглө 23,6 хуу куусеткен. Колхозта байдалы көрсөл. Колхозчуларын куш хуунгө алыр ашмазын чүглө 30 хууу талөөн, а арканын ам-даа бербөөн. Колхозтун улуг бухгалтер эш Х. Тойбу банкыдан ашаны үндүрүп алгаш, кассирге-даа туудуспас, болуңуң бажынына алпарын алгаш, ийи-чаңгыс кижилерге берип турар таварылгалар бар.

Устунде айттыгач четпестер чуну чугаалап турарыг дөргө, көдө куускум социалистиг чарыкчы багай удуртуп, алдынган социалистиг хуууларын куусеттериге чоңук четпес мобилизастап турардыр. Иччангаш, ол четпестери бүрүн чайлапкаш, салдынган соруугалары чедилкинин күүседир болган областыг муракчы көдө Советтеринин одурууга кирер сорууга бистин мурунууга туруп турар.

Шаган-Арыгыны №1 ортумак школанын дирекция чери өрөнкчилерин политиктиг өрөдигеине улуг кичөөнгөй салып турар. Мында чазылган болгаш слесарь-токарьнын мастерскаялары бар. Бо эртеге өрөнкчилер ынак болгаш ону чедилкининг шиптедил ап, дыка хой чүдүлгени ам боттары кылдып турар апарган. 8-жи класстын өрөнкчилери И. Петрусов, В. Соронин олар токарь херөөн шиптедил, ону ажилдап билди талламы-биле өскелерден шыгарып турар.

Чурукта: И. Петрусов, В. Соронин олар күш-ажыл башкызы Д. Мареев-биле токарь мастерскаясында.

А. БИЧИЖИН.

Колхозчу ховуларда

Бай-Тайга районунуң «Тилелге» көдө ажил-агы артелинин таражылары бо чылын 1400 гектар таразын тарымыр планын. Колхоз чакы хову ажилдарына өкш белекеленип ужурашкан. Ам 8 трактор шык бажыны турар. Хааракаттыг 8 терге, 6 автомашина хову ажилында киржип эгелөөн. Баштайгы хуунерде 500 гектар черниг шыгын бажырган.

Илиртөөжинде трактористерден эштер Чиниров, Сарыг-оол, Достай-оол олар эолгөч нормаларын 140—160 хуу куусетип турарлар. Таражылар Кызыл-Даг участкагына ажилды дооскаш, ам Кеп-Сөөк багында барып ажилдай берген. Агаар-бой-дустун байдалы улам чылыш турар, иччангаш таразын удаас чаштырып өгөлөөр.

Хову турлаанда ажил-ишчилерин аш-чени эки хандыртыган. Таражылар тарылганы 6—8 ажыг хуунде доозар деп сорууганы салып алган ажилдап турар.

Н. Кундуп.

Х. МОНГУШ.

Колхозка шеф дузаламчызы

Хандагайты ортумак школаның башкылары болгаш үстүгү класстарынын өрөнкчилери «Коммунистиче орук» колхозтун Бора-Шайда Арыг-Бажи сүт-бараан фермазыга шеф ажилын чорутууан.

Шефтиг киржикчилери фермазын дөшөлдөргө аштаан, культура баазынын бажынын чугайлап берген, үрүмк септегелерин кылган. Оон ыңай чеди чылдын оонаалдарын чедилкининг күүседирине уланган лоозун, плакаттарын кылып берген, школаның партия организациынын секретары эш Ламалдай «В. И. Ленин» төртүтүнгөндөн бөөр 90 чыл болурунуг дугайында» солун беседаны кылган. Шефчилер концерт база көргүскөн.

Г. Дарма.

БАШТАЙГЫ КВАРТАЛДА

СЭКП Төп Комитетинин декабрь (1959 ч.) Пленумунуң шиптирлерин боттадырышпаан. Сут-Хал районунуң колхозчу ажил-ишчилери чеди чылдын ийги 1960 чылдында көдө ажил-агы продуктуларын бүдүрдүрүн көүдөргү талламы-биле бедиктен хуууларын алган. Чөңунд ол күш-ажылчы кедүрүшкүнү деткинишаан, чарыкты улам калбартыр, муракчы уагерин негеттерип, алган социалистиг хуууларын амдыралга боттадырар хемчегелери партия, совет, көдө ажил-агы органны организастап турар.

Мал ажилын талламы-биле районунуң бирги кварталда түнелдерин СЭКП райомуңуң бирөө болгаш райкуускум апрелин агаине чугаалап көргөн. Мал өстүрүгүнүн планы ништин-биле 102,7 хуу куусеттинген. Тодаргайлаарга: мыйкыт бода мал — 96,5 хуу, хой—97,6 хуу, өшкү—118,9 хуу, чылдан—105 хуу болгаш хавап—117,5 хуу болган.

Районда мал ам кидин-не өөлөдүп турар. Апрель эгелениг чедир төртүтүнгөн 295 бызалар шүштү менил. Чаш малды бүрүн дооругутуруп өстүрүгүн «Ишкын» болгаш Киров аттыг колхозтар дөргө көргүзүлгени болган.

Алган хуууларын күүседирине, илангыя чаш малды мени болгаш шып өстүрүгүн кызымак, үлгериги ажилдап турар малчынар районда хей илерөөн. Чикээ, «Бора-Тайга» колхозта эш Кызыл-оолдун кодындында 298 хөө шүштү төрөөн, а хураганнары мени, эки дооругуп турар. Ам ийги оодашканын алыры-биле хойларын меринес кошкарлар-биле эдерштирив эгелей берген. Киров аттыг колхозта эш Мартан-оол, «Ишкын» эш Дондук болгаш өскө-даа малчынарнын айтып болур.

Районунуң колхозтары эрткен чылдын бо үезинден 5350 центтер хей сүттү салган. Сүт бүдүрү талламы-биле «Ишкын» колхоз дөргө көргүзүлгени болган. Эрткен чылдын бо үезинден 11 тонна хой, азы үш айларда ийитин-биле 17 тонна 886 кг сүттү салган. СЭКП райомуңуң бирөө болгаш райкуускум шиптирлер Кызыл тукту «Ишкын» колхозка хөвөө артыгарын шиптирлөөн.

Бирги кварталда күрүнеге эвт белекээринин планын район ништин-биле 198,5 хуу, сүттү—124 хуу куусеткен. Бо талламы-биле «Ишкын» колхоз: эйти—270 хуу, сүттү—174 хуу; Киров аттыг колхоз: эйти—261 хуу, сүттү—160 хуу куусеткен.

Мал ажилында кылдынган чамдык чүдүлгө-биле кады, ам-даа улуг четпестер бары СЭКП райомуңуң бирөө болгаш райкуускум дөшөлдөгөн. Фермаларда мал ченинги курлары төнгөн, өскө районнардан мал ченинги бөдөнү чүглө чаш малга бөдөнү-биле өлгөтүп турар. Азырал ажаалданын четпестерин районда 1458 мал хорлаан. Бо талламы-биле колхоз «Алдан-Мадыр», «Бора-Тайга» колхозтарда улуг болушпаан. Ол колхозтарда сүт саалдызын эрткен чылдын денелеегенин бөдөнү куду болуп турары таварыга авес.

Мал ажилында четпестери дарыг чылдыр хемчегелери айтышпаан.

С. ТӨРӨШТЕЙ, көдө Советтин секретары.

Н. ЧЫРТАНПАМ, «Шынын» штаттан дашкаар корреспондентин.

НОМЧУКЧУЛАРЫНЫ БИЖИП ТУРАРЫ

Чаа-Хал районунуң «Бурингаар» колхозунуң хөргөжөөнери Урбунуң школанын 8 өрөл интернадына чугайлап, школага улуг дузаны чедирген. Орта школада уруулары өрөнип турар илер Наян, Нова, Додугай, Емчур олар муракчы ажилдааннар.

О. Даржай.

Чөөн-Хемчик районунуң Баян-Тала чеди чыл школанын башкылары болгаш үстүгү класстарынын өрөнкчилери 1960—61 өрөдиге чылдык школанын оттулар ыжын боттарынын күжү-биле белекелен турар. Ам 113 кубометр ыштын хал тургускаан.

Н. Оскал-оол.

Тес-Хем районунуң Ленин аттыг көдө ажил-агы артелинин хойжылары Наразындын төрөөн 243, Сакты — 210, Намдал — 198 хуунуң хураганнары мени дооругутуруп ап турарлар. Сакман-шпиктер Ш. Беген, М. Хөпөй, К. Седи олар хойжыларга улуг дузаны чедирип, малды төлдү мени өстүрүп алырыга иделейлиг чорун көргүзүп турар.

Б. Дирчин.

Танды районда «Межегей» совхозтун хойжуу М. Севек-Торжунуң кодындында 200 хей төрөөн. Оң чаш хураганнары мени алдынган. Оң хойлары хур кыш ашкан болгаш чаш хураганнар семге, шымырк.

М. Кызыл-оол.

БИСТИҢ СОВЕТ КИЖИЛЕР

Библиотека эргелекчизи чугаалап тур

Эртин суурнуң бир кудумчу-зуда «Библиотека» дөш бижиктиг бажын — чуртаткычыларын күзөлдүп баар черлеринин бирөөн. Ол библиотеканың дугайык доочуу-ына «Шынын» номчукчуларына чугаалап бөдөнү библиотека эргелекчизи эш А. П. Карийден диледим.

Бисте библиотекачыста ам 12,5 муң язы-бүрү номнар санаттынып турар. Сөөлгү үш чыл дүргүзүндө ном фондуу барык-ла 2,5 катап өскөн. Номчукчуларын саны чыл келген туудун-ла көзүдөп турар. Чоокта чаа кылдынган бүртүкелге 600 ажыг номчукчулар турдуусу. Бүртүкел соода 1,5 ай дүргүзүндө 175 номчукчулар немешкен.

Бисте иделейлиг номчукчулар хей. Ол болза анык бөдөнү эш Н. Н. Малькина, агаар шипчилөөр станцияда Батаалов оларын ап номчуп турар номнарын дөшөлдөгөлдү-дир — дөш, библиотека эргелекчизи менче саазын дептержештерин сунду. Ол ийи номчукчуны бирөөнине 47, өскөсине 23 язы-бүрү аттарлыг номнар бижиттинген болду.

Болар база эд хейну номчуп турар, бистин активчиси-

тир — дөш, ном шилеп ап турган башкы А. Седоваже Карий айтыт.

Силеринг библиотекачыга кандыг-кандыг чаа чүдөдөр болууламы?

Номчукчуларга улам-на таарымчалыг байдалды тургузаары-биле муракчы библиотекаларын үлгөргөн эдерип, бо чылдын февральда эгелеп номнар дөшөгө-гөчө номчукчуларын хостуг эрттирип турар апарган бис. Оон эгелөөш библиотекага келген номчукчулар күзөлдүп номнарын боттары дөшөгөлдөн шилди тыппаш, биске дөшөгөлдөн ап турар. Маңа номчукчулар дыка таарынып турар—деп, библиотека эргелекчизи чугааладым.

Амгы хуунерде В. И. Ленинни төртүтүнгөн хуунден бөөр 90 чыл болурун эки дөшөгөлдө эрттирине белекел ажилдарын чорудуп турар бис. Ам мон-таж болгаш номнар дөшөгөлдөн кылдынган. В. И. Ленинниң «Аныктар эвделдеринин соруугалары» деп чугаалынын талламы-биле номчулга конференцияны эрттирер бис, колхозта библиотекага база дузалап турар бис. Библиотекарь Дабаа чоокку хуунерде «Коммунистиче орук» кол-

хозтун библиотекачыга барып, оң ажилы-биле танымкаш, дузалыг сүмелерин бергеш келген.

Бистин район библиотекачынын ажалында четпестер база бир дөшөлдө дөшөгөчө чогутур. Чуртаткы чоңунг ортузунга номну негеттерининг пропагандазын бөдөнүстүн талламын кызы чорудуп турар бис. Культура килдининин болгаш комсомол райомуңуң бо талламы-биле биссе боттуп удуртулгазы болгаш дузаны четпес, эрткен бирги кварталдын дүргүзүндө бистин инициатива-зы-биле айтырылгар болгаш харымылар көжөөн, тематиктиг кез-жөөлөр болбаан. Номчулга эрөөлинде байдалды сагыжымыска чедир экижидип ап шыдаван бис. Бо четпестер чайлаптынган турар дөшөлдөгө мнанын болур—деп, библиотека эргелекчизи оон ыңай чугаалаан.

Ажылчы чоңунг ортузунга номнарын пропагандалап негеттеринге район библиотеказынын ролун улам бедилерине районунуң партия, комсомол организацилары болгаш культура килдин удуртулганы, боттуп дузаламчыны доктаамал көргүзөрин идеген каары күрөңчиг.

О. МАНДАРЫН.

Күш-ажылдын кижилери

Сут-Хал районунуң «Ишкын» колхозу тургустуруп көрөдөгөн бөөр Ооржак Тас-оол колхоз бөдөнү үзөтүгөне иделейлиг ажилдап келген. Тас-оолга кандыг-даа ажилды оонарга ою ылап бажырышканы кылбаанда сеткил оожургавас. Ажилга ынак, кылган ижи бүдүрүчүлүгү Тас-оолду колхозчулар мактап, хүндүлөп турар.

Эрткен чылын колхоз баштаар чери ону дөргө бөдөнү ажилдап каан. Ажилга кызымаккай ажил-иши ол хуууларын база-ла эки күзөлдүп турар. Тас-оол дөргө бөдөнү ажилдашына, хостуг уелеринде колхозтун пилораманын өрөнкчилеп тургаш, база бир мергежиди чедип алган. Ол ам турдуга хереттөөр язы-бүрү материалдарын дилдирип турар. Тас-оолдун күш-ажылын колхоз баштаар чери үнелеп көргөш, кам удаа өртөктүг чүдөдөр-биле шапнап келген.

О. Белек-оол.

Оң аъттары семис, шыырк

Танды районда «Межегей» совхозтун ажилчыны Иргит Монгуш-оол 34 ажыг аъттары ажаап турар. Кыш, чай чок аъттарын ажаалгазыне кол кичөөнгөй салып, эки ажаап турарын оларын күжү семис, шымырк.

Оң ажаап турар аъттарынын кажаазы үргүлчү арыг турар. Кышкы уде ажил аъттарын септен болгаш сула-биле чөмгөрүп турар. Монгуш-оолдун ажилына оң кадылы Доузма эки дузалажып, кажаанын иштин аштап, аъттарын одаладып-даа чорутур.

В. Шайлаа.

Эртин районунуң «Ызыл сымды» колхозунда көдө магалынын таванымы Кыргыс Дүгөр ол ажилына оң чыл ажыг ажилдап турар.

Оң эки ажилы үнелеп көргөш, райоо баштаар чери ону өрөктүг чүдөдөр-биле кам-даа удаа шапнап келген.

О. Күжүгет.

